

NIEPRZEŚPIECZNOŚĆ (63) sb f

nieprześpieczność (7), nieprześpieczność a. **nieprzespieczność** [zapis -f- (54), -fz- (1), -s- (1)] (56); nieprześpieczność *BierEz*; nieprześpieczność a. nieprzespieczność *BartBydż*, *FalZioł* (9), *WrobŻółt*, *RejPs*, *LibLeg*, *HistAl* (8), *MurzHist*, *BielKom* (2), *Mącz* (2), *LeovPrzep* (2), *StryjKron* (3), *WerKaz* (2), *ArtKanc*; nieprześpieczność : nieśpieczność a. nieprzespieczność *Leop* (1:1), *BielKron* (2:12), *KwiatKsiąż* (2:1), *SarnStat* (1:8).

W pisowni łącznej (61), *w rozłącznej* (2).

Wszystkie e oraz o jasne.

sg *N* nieprześpieczność (5). ◇ *G* nieprześpieczności (1). ◇ *A* nieprześpieczność (15). ◇ *I* nieprześpiecznością (2). ◇ *L* nieprześpieczności (7). ◇ *pl N* nieprześpieczności (2). ◇ *G* nieprześpieczności (9). ◇ *D* nieprześpiecznościâm (2); -âm (1) *Leop*, -âm (1) *BielKron*. ◇ *A* nieprześpieczności (7). ◇ *I* nieprześpiecznościami (3). ◇ *L* nieprześpiecznościâch (8); -âch (5) *RejPs*, *HistAl*, *BielKom*, *Leop*, *KwiatKsiąż*; -ach (2) *WerKaz*, *SarnStat*. ◇ *G* sg a. *pl* nieprześpieczności (2).

Sł stp: nieprzespieczność, *Cn*, *Linde* brak.

Stan, sytuacja, położenie grożące czymś złym, zagrażające komuś; periculum BartBydż, HistAl, Mącz, JanStat; incommodum, obstaculum HistAl; periclitatio JanStat (63) : gdyby Pękotka bliźnięta nofiła/ á iednaby telko pierf iey zcieńczała á opadła [...] Tedy one^{mv} dziecięciu co pod taką pierfią leży, wadę á nieprześpieczność znamionuie. *FalZioł* V 31, IV 10b, 48b, V 32 [3 r.]; *LibLeg* 11/13v; ktokolwiek chce dálej idz ma fie ná lewą ftronę obroćić/ á ktoby chciał ná prawą ftronę/ wiele naydzie nieprześpieczności [zawath *HistAl* 1510 451]/ ktore przekážą iego fcie. *HistAl* L3v, B7, M6v, M7v; iulfz tam był poczuł bożą pomoc i wfpominał nieprześpieczności wktorych był *MurzHist* H4v; *BielKom* nlb 3; Biskup ma pilen náuki byc náprzećiwko przyfzłym nieprześpiecznościâm/ y fám dla fiebie/ y dla poddánych/ by niebyli zwiedzeni. *Leop* 2. *Tim* 4 arg; gdziefmy w takim ftráchu byli/ iz nigdyfmy fie nie nádźiali do domu przyiechác; iákie nieprześpieczności tám á nas przychodziły/ iz tego żadny áni wymowić áni wypifác może *BielKron* 444v; przeto tám wielka nieprześpieczność ná wodzie/ tak iz na trzech kotwicach ledwie okręt fćanie. *BielKron* 452, 3, 18, 92, 237, 247v (9); *KwiatKsiąż* M4, P; Cum orco rationem habere, Wdác fie w taką nieprześpieczność [f] która głowę pláci. *Mącz* [267]d, 272b; *LeovPrzep* Dv; á Niemcy obaczywfzy niefpodziewaną zdráde/ y gwałtowną nieprześpieczność/ tym leniwiey náćieráli *StryjKron* 390; widząc króleftwu náfzemu wiefzće teraz y cięźfze niż kiedy przedtym nieprześpieczności nálegác [...] obiecuiemy *SarnStat* 110, 386, 891, 985, 1119.

nieprześpieczność od kogo (1): wybieray fobie s tych trzech rzeczy złych iedno złe ktore chcefz/ álbo trzy dni mor wielki ná lud twoy/ álbo trzy miefiące nieprześpieczność mieć od nieprzyacielá/ álbo fiedm lat głód *BielKron* 73v.

nieprześpieczność z czego (1): iefłti fie brzemienna bogi nieprześpieczności, z wielkiego á długiego kaźłania *FalZioł* V32.

nieprześpieczność czyja [= *od kogo, od czego*] [*w tym: G sb i pron* (9), *ai* (2)] (8): *FalZioł* V 31; *WróbŻółt* pp7v; O mężowie y rycerze moi namocnieyfzy ktorzyfcie do thych czáfów woienne nieprześpieczności podeymowali *HistAl* D2, B8v; *BielKom* kt; *Leop Eccli* 28 arg; Szli dálej ná

południe/ wpadli w thaką nieprześpieczność wiatru *BielKron* 448; który widząc łye być w wielkiej nieprzełpieczności morłkiej na łye nárzekał *LeovPrzep* H4.

nieprześpieczność czyja [= dla kogo, dla czego] [w tym: *G sb* (4), *pron poss* (2), *ai poss* (1)] (7): Tho vkazuje wielką płodu nieprzełpieczność [!] *FalZioł* V 31v; *RejPs* 23v; *BielKron* 407v; O zieżdzie Litewłkim z Krzizaki á nieprzełpieczności Iágiełowej/ [...] gdy Krol łam [...] łowem łie żwierzu báwił/ máło nie wpadł w śidła Comendatorá Ráłtemberłkie⁸⁰ *StryKron* 547, 230; Abowiem iáko nowy żeglarz/ nie świadom będąc wody/ częłto przychodzi o nieprzełpieczność zdrowia łwego *WerKaz* 276; *SarnStat* 593.

W połączeniach szeregowych (7): Niema przecz z światá żalować: Ktory pełen włzelkiej złości/ Szkod/ wrzodow/ nieprześpieczności. *BierEz* O3v; Ale to być niemoże prze trudne mieyłcá wod/ łáłow/ gor/ álbo rozboiow y innych nieprzełpieczności. *BielKron* 263, 195v; *WerKaz* 304; *ArtKanc* T4v; *SarnStat* 952, 1086.

W charakterystycznych połączeniach: nieprześpieczność ciężka (2), *gwałtowna, niewymowna, trudna, uczciwa, wielką; od nieprześpieczności wybawiać* (2), *wyjmować; nieprześpieczność mieć* (2), *oddalać, pożyć; w nieprześpieczność przychodzić, przywodzić* (2), *wdać się* (2); *w nieprześpieczności być*.

Szeregi: »nieprześpieczność, (i) szkoda« [szyk 1:1] (2): *BartBydg* 111; y wydawałem łanie⁸⁰ łiebie dla was w wielu nieprzełpiecznościach y łzkodach [*in multis periculis et tormentis*]. *HistAl* G6v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»nieprześpieczność i trudność« (1): ktorzi łię tedy tak wpracach przizwyczáia/ cí vmysłu y ciała łatwie będąc moc vżywać/ gdy potrzeba będzie gdy by na nie nieprześpieczności y włzyłtki trudności przypaść miały. *KwiatKsiąż* M3. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»nieprześpieczności i uciśnienie« (1): Iako Alexander z wielkimi nieprzełpiecznościami y wćińnieniem [*cum magnis periculis et angustiiis*; sz wylkymy szkodamy I vczysznyenyem *HistAl* 1510 301]/ ciągnął z woiskiem łwym *HistAl* H4.

»walki (a. wojny) i nieprześpieczności« (2): iż Frydrych Kłiążę Mántue/ gdzie miało być Konciliu^m w thy walki/ á nie przełpieczności ołádził Miáłto mocnie *BielKron* 216; *SarnStat* 1095.

Synonim: szkoda.

Cf **NIEBEŚPIECZEŃSTWO, NIEBEZPIECZNOŚĆ, NIEPRZEŚPIECZEŃSTWO, PRZEŚPIECZNOŚĆ**